

Specifičnosti diskriminacijskog govora na portalu dneвно.hr

Biželj, Lana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:955093>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Lana Biželj

SPECIFIČNOSTI DISKRIMINACIJSKOG GOVORA NA PORTALU
DNEVNO.HR
DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2017.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

SPECIFIČNOSTI DISKRIMINACIJSKOG GOVORA NA PORTALU
DNEVNO.HR
DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Gordana Vilović

Studentica: Lana Biželj

Zagreb, rujan 2017.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Specifičnosti diskriminacijskog govora na portalu Dnevno.hr“, koji sam predala na ocjenu mentorici prof. dr. sc Gordani Viločić, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu.

Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16- 19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Lana Biželj

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA, SVRHA, CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	3
2.1. METODA ISTRAŽIVANJA.....	3
2.2. ISTRAŽIVAČKO PITANJE	4
2.3. HIPOTEZA.....	4
2.4. VREMENSKI OKVIR I UZORAK	4
2.5. JEDINICA ANALIZE.....	5
2.6. ANALIZA I INTERPRETACIJA PODATAKA	5
3. MASOVNO KOMUNICIRANJE I ONLINE NOVINARSTVO.....	6
4. SLOBODA GOVORA I GOVOR MRŽNJE.....	9
4.1. SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	9
4.2. DEFINIRANJE GOVORA MRŽNJE	10
4.2.1. GOVOR MRŽNJE U HRVATSKOJ - PRAVNI OKVIR.....	11
4.2.2. SANKCIONIRANJE GOVORA MRŽNJE	12
4.3. DNEVNO.HR: Opći podaci	14
4.4. MEDIJSKA PISMENOST KORISNIKA MEDIJA.....	15
5. REPREZENTACIJA UGROŽENIH MANJINA U MEDIJIMA	17
5.1. REPREZENTACIJA SRBA I UPOTREBA DISKRIMINACIJSKOG GOVORA U HRVATSKIM MEDIJIMA	17
5.2. REPREZENTACIJA PRIPADNIKA LGTB ZAJEDNICE, ZAŠTITA PRAVA I UPOTREBA DISKRIMINACIJSKOG GOVORA U HRVATSKIM MEDIJIMA	19
6. ANALIZA PODATAKA	21
6.1. DISKRIMINACIJSKI GOVOR NA DNEVNO.HR: Rubrika „VIJESTI“	21
6.1.1. SLUČAJEVI DISKRIMINACIJSKOG I NETOLERANTNOG GOVORA NA DNEVNO.HR U RUBRICI „VIJESTI“	23
7. RASPRAVA.....	40

8. ZAKLJUČAK	42
9.) LITERATURA	43
POPIS SLIKA	45
POPIS TABLICA.....	46
SAŽETAK.....	47
SUMMARY	48

1. UVOD

Proteklih godina svjedoci smo povećanja broja fizičkih i psihičkih napada upućenih manjinskim skupinama, posebno Srbima, koji su najveća nacionalna manjina u Hrvatskoj, i napada na pripadnike LGBT zajednice u Hrvatskoj. Još od ulaska Hrvatske u Europsku uniju, napadi su se intenzivirali. Ukidanje ćirilice u Vukovaru, uništavanje dvojezičnih ploča, prosvjed branitelja koji je prije svega imao društvo-politički i nacionalistički kontekst. Krajem 2013., Hrvatsku je obilježila i velika promjena u kontekstu seksualnih manjina – Referendum građanske udruge U ime obitelji, s ciljem prikupljanja potpisa za unošenje odredbe u Ustav Republike Hrvatske kojom se brak određuje kao životna zajednica muškarca i žene. Osim toga, uveden je i Zakon o životnom partnerstvu koji još uvijek onemogućuje jednaka prava seksualnim manjinama kao što ih imaju i heteroseksualni parovi u braku. Bio je to treći održan referendum u Hrvatskoj (prvi je bio referendum o hrvatskoj samostalnosti, a drugi o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji).

Navedeni događaji samo su dio šire slike koja je utjecala na poticanje nezdrave atmosfere u društvu. Veliku ulogu u širenju marginalizacije, diskriminacije i govora mržnje u ovom slučaju, imaju i mediji koji se smatraju četvrtom silom u svijetu, što znači da imaju direktan utjecaj na javno mijenje. Ako je medij jedan od „alata“ kojima se širi govor mržnje, a ima snažan utjecaj na društvo, jasno je da će imati utjecaje na one koji medije konzumiraju. Prvi registrirani slučajevi govora mržnje u bližoj hrvatskoj povijesti, bili su u zemljama bivše Jugoslavije gdje se godinama poticao govor mržnje prema raznim narodima, narodnostima i religijama pred sam početak rata u Hrvatskoj, a posebice je bio izražen u Domovinskom ratu. Ubojstva, psihička i fizička zlostavljanja, terorizam, samo su neke od posljedica govora mržnje usmjerenog na pojedinca, obitelj i druge skupine.

Srozavanje demokratskih standarda i vrijednosti dovode upravo do govora stereotipizirajućeg i diskriminatornog karaktera, odnosno, govora mržnje. Organizacije civilnog društva (GONG, Kuća ljudskih prava i Udruga za nezavisnu medijsku kulturu) 2015. – 2016. provele su zajednički projekt "Dosta je mržnje" kojim su željeli podići razinu svijesti o diskriminatornom javnom govoru.

Prema dobivenim podacima projekta, najviše govora mržnje zabilježeno je na portalu Dnevno.hr, koji je ujedno i glavna tema ovoga rada. Odabrano razdoblje analize je od 3. kolovoza 2017. do 3. rujna 2017., analiziran je medijski sadržaj, kvalitativnom analizom sadržaja uz pomoć kodne liste, na Dnevno.hr, u kontekstu širenja govora mržnje upućenog manjinama. Konkretno razdoblje izabrano je nasumično, na tragu prijašnjih istraživanja. Cilj ovog rada je dokazati korištenje i promicanje netolerantnog i diskriminacijskog govora na portalu Dnevno.hr prema nacionalnim i/ili seksualnim manjinama. Rad je vođen hipotezom da portal Dnevno.hr koristi diskriminacijski i netolerantni govor prema nacionalnim i seksualnim manjinama, što je dobar primjer vidljivog iskazivanja netrpeljivosti i diskriminacije. Srbi kao nacionalna manjina na udaru su diskriminacijskog i netolerantnog govora portala Dnevno.hr, a u svojim tekstovima također subliminalno podržavaju i potiču na diskriminaciju i netoleranciju prema seksualnim manjinama. Kvalitativnom analizom sadržaja uz pomoć kodne liste, pratit će se ponavljanje riječi, izraza i specifičnosti, te će se potvrditi ili opovrgnuti hipoteze. Nakon definiranja hipoteze, cilja i svrhe istraživanja, drugi dio rada odnosi se na definiranje masovne komunikacije i online novinarstvo. Treći dio rada, sloboda govora i govor mržnje, sadržaj definiranje i razliku između slobode govora i govora mržnje, hrvatski pravni okvir, te opće podatke o portalu Dnevno.hr. Četvrti dio rada odnosi se na reprezentaciju manjina u hrvatskim medijima, a u analizi su navedeni konkretni podaci dobiveni analizom.

2. METODOLOGIJA, SVRHA, CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

2.1. METODA ISTRAŽIVANJA

Deskriptivna znanstveno- istraživačka metoda koja je korištena za ovu analizu je kvalitativna analiza sadržaja uz pomoć kodne liste kojom se pratilo ponavljanje riječi, izraza i specifičnosti. Njom dobivamo dublji uvid u sadržaj, budući da je kvalitativna analiza sadržaja usmjerena na otkrivanje značenjskog konteksta prebrojenih jedinica analize.

Kimberley A. Neuendorf kaže da je „analiza sadržaja dubinska analiza koja se koristi kvantitativnim i kvalitativnim tehnikama poruka koristeći znanstvenu metodu (pazeći na objektivnost, pouzdanost, valjanost, mogućnost generalizacije, zamjenjivost i testiranje hipoteze) i nije limitirana na tipove varijabli koji bi mogli biti izmjereni ili kontekst u kojem su poruke kreirane ili predstavljene.“

Prema Lamzi Posavec, kvalitativna analiza sadržaja znači da primijenjeni postupak nije zadan nekim čvrsto definiranim metodologijskim kriterijima, već se temelji na više ili manje subjektivnom vrednovanju analiziranog sadržaja. U njoj primjeni, za donošenje zaključaka o osobinama analiziranog sadržaja, važnije je postojanje ili nepostojanje određenih svojstava nego učestalost njihovog pojavljivanja. „Za izvođenje zaključaka nije bitna učestalost ili intenzitet određenih svojstava, već samo postojanje ili nepostojanje određene pojave ili svojstva.“ (Lamza Posavec, 2013:96)

„Kvalitativna metoda sadržaja je definirana kao „istraživačka metoda za subjektivnu interpretaciju sadržaja teksta kroz sistematičnu klasifikaciju procesa kodiranja i identifikaciju tema ili uzoraka.“ (Bukvić, 2016:319, prema: Hsieh i Shannon, 2005:1278) Upravo iz tog razloga, u daljnjem radu, analiza sadržaja nadopunjena je kodnom listom, tablicom vrijednosti kojim mjerimo ponavljanje određenih riječi ili pojmova u tekstu.

2.2. ISTRAŽIVAČKO PITANJE

Da li (i ako da u kojoj mjeri) portal Dnevno.hr upotrebljava diskriminacijski govor i govor mržnje upućen manjinskim skupinama, konkretno Srbima i pripadnicima LGTB zajednice?

U kojoj mjeri su tekstovi portala dnevno.hr diskriminacijski nastrojani? Kojim se propisima regulira i sankcionira govor mržnje?

2.3. HIPOTEZA

Portal Dnevno.hr vođen je tezom da koristi diskriminacijski i netolerantni govor.

Dnevno. Hr većinom je u uporabi diskriminacijskog govora prema nacionalnim i seksualnim manjinama koje potiču na diskriminaciju.

2.4. VREMENSKI OKVIR I UZORAK

Analizu ću provesti koristeći online izdanje Dnevno.hr u periodu od mjesec dana (3. kolovoza 2017. do 3. rujna 2017.). Uzorak je nasumičnim odabirom određen od kolovoza do rujna, a s obzirom na prijašnja istraživanja, državne obljetnice kao što su proslava Oluje, pobuđuju uz nacionalizam i diskriminacijski i netolerantni govor.

Unutar ovog vremenskog okvira biti će analizirani svi članci koji se objavljuju na dnevnoj bazi kako bi vidjeli koje su teme prisutne, rječnik, izrazi i konteksti u kojima se koriste. Osnovni skup za izbor uzorka sačinjavali su svi tekstovi povezani s temom diskriminacijskog i netolerantnog govora prema nacionalnim ili seksualnim manjinama.

U istraživanju je korišteno neprobabilističko uzrokovanje koje Lamza Posavec objašnjava kao ono gdje „se uzorci ne biraju prema kriteriju matematičke vjerojatnosti nego u skladu s nekim kriterijima istraživača – njegovim pretpostavkama, očekivanjima ili znanjem o populaciji na koju se rezultati poopćavaju.“ (Lamza Posavec, 2013: 45)

2.5. JEDINICA ANALIZE

Jedinica analize je objavljeni tekst. Analizirat će se svi dnevno objavljeni tekstovi neovisno o temi, ali fokus istraživanja biti će na tekstovima o nacionalnim ili seksualnim manjinama. Analizirat će se svaki tekst kako bi dobili uvid u odnos portala Dnevno.hr prema manjinskim skupinama i u kojem kontekstu se govori o njima. Također, u koncentraciju ulaze ilustracije i fotografije.

2.6. ANALIZA I INTERPRETACIJA PODATAKA

Tijekom analize sadržaja koncentracija će biti na kontekstu i temi u kojoj se spominju nacionalne ili seksualne manjine i na koji način su predstavljene. Također, postoji li određena fotografija ili ilustracija uz članke koji se analiziraju. Da li je izražena neravnopravnost manjinskih skupina, jesu li prisutni rasizam, homofobija i ksenofobija? Analizom će se potvrditi ili opovrgnuti hipoteze i dati zaključak o provedenom istraživanju.

3. MASOVNO KOMUNICIRANJE I ONLINE NOVINARSTVO

Kada razmislimo o osnovama i temeljnim vrijednostima i načelima novinarstva, te kako bi mediji trebali izvještavati, poticanje na diskriminatorni govor i govor mržnje nije jedna od njih. Novinarstvo se zalaže za istinitost (koja je temelj novinarstva, istinitost nije jednoznačna i teško ju je odrediti jer subjektivnost je varijabla koja može narušiti istinitost), poštenje (novinar ne bi trebao podupirati niti jedno stajalište već određenu situaciju treba razmotriti iz svih kuteva, točnost i brzinu (sve mora biti provjereno, svaki citat mora biti točno napisan i svaka pojedinost mora biti što brže objavljena, nepristranost i težnja objektivnosti (bez obzira na osobne sklonosti i mišljenja novinara, novinar se u izvještavanju ne bi smio svrstavati ni podržavati ili poticati bilo koju stranu).

Apsolutna objektivnost je utopijska i nemoguća, ali je ono čemu bi svaki novinar trebao težiti. Čak i onda kada misli da je objektivan i neutralan, novinar uvijek izražava i svoje vrijednosno stajalište. Ipak, onaj novinar koji drži do svoje vjerodostojnosti i etike novinarstva, mora u sebi spriječiti izražavanje vlastite političke pripadnosti, vjerske isključivosti i nacionalne netrpeljivosti. Međunarodni novinarski kodeks obvezuje svakog novinara da promiče ljudskost, mir, suradnju, ravnopravnost i pravičnost, a ne ksenofobiju, rasizam, govor mržnje ili isključivost.

Zrinjka Peruško u tekstu „Što su mediji?“ navodi kako su „Masovni mediji istovremeno komunikacijski oblici/ proizvodi, institucije, organizacije i kulturne formacije. Institucije masovnih medija proizvode i distribuiraju simbolička dobra koja su fiksirana na medij i mogu se reproducirati neograničen broj puta; proizvodi i sadržaji masovnih medija namijenjeni su prodaji (komodifikacija) i dostupni su svim pripadnicima društva. Zbog svog komunikacijskog i organizacijskog karaktera internet ne ubrajamo u masovne medije-proizvodnja proizvoda nije institucionalizirana kao kod masovnih medija, proizvodi nisu nužno komodificirani, tj. namijenjeni prodaji, a komunikacija nije samo jednosmjerna nego je i interaktivna.“. Nasuprot njenom mišljenju, Merrill Morris i Christine Ogan još su 1996. godine tvrdili da se pojedinačni servisi na internetu mogu smatrati masovnim medijima. Svoju

tvrdnju su potvrdili *teorijom kritične mase*¹ i *teorijom upotrebe i zadovoljstva*². (Brautović, 2011: 12, cit. prema Morris i Ogan, 1996: 39-50).

Novi medij redovito se mijenja razvojem tehnologija, prijenosa informacije ili pohrane, pa je tako i u 20. stoljeću novi medij bila televizija, dok je to danas Internet. Internet se smatra novim medijem za masovno komuniciranje koji konstantno napreduje, povećava mu se brzina pristupa, servisa, funkcija. Nenad Prelog u članku „Novi mediji i novinstvo na internetu“ kaže kako su „novi mediji unijeli goleme promjene u način i organizaciju svakodnevnog života i rada. Oni grade potpuno nove modele društvenih zajednica koje se temelje na sinergijskim efektima novih tehnologija proizvodnje, obrade, prijenosa, pohrane i pretraživanja informacija i njihovog korištenja. Novi mediji su već uglavnom ugrozili temelje poslovnih modela većeg dijela medijske industrije: tiskanih novina, distribucije glazbe, nedigitalne fotografije, televizije „opće prakse“, programa koji su namijenjeni svima.“ (Prelog, 2011:207)

Svjedoci smo kako se u kriznim situacijama i alarmantnim događajima u društvu (npr. terorizam), korisnici preusmjeravaju prije svega na internet jer će tamo prvo dobiti informaciju.

Ako krenemo od tvrdnje Morrisa i Ogan da pojedinačni servisi na internetu jesu masovni mediji, „online medije definiramo kao web-stranice kojima je svrha informiranje korisnika, i to neovisno o tome radi li se o informativno-političkom, zabavnom ili nekom drugom sadržaju te neovisno o tome radi li se o digitalnom izdanju klasičnih medija ili o novom mediju. Pritom one ostvaruju masmedijski učinak ili imaju potencijal za njegovo ostvarivanje.“ (Brautović, 2011: 13)

Od 1994., kada je lansiran prvi *online* medij (Paolo Alto Weekly), u roku tri godine broj *online* medija porastao je za 120 posto do 2001. godine. (M. Brautović, Online novinarstvo, 2011., str. 13) U Hrvatskoj, prvi je bio Glas Istre u lipnju 1996., zatim Vjesnik 1998., Večernji list i Slobodna Dalmacija 1999., Novi list 2002., Jutarnji list 2005., a Dnevno.hr u travnju 2010.

---

¹ Teorija kritične mase - Aktivisti i znanstvenici društvenih pokreta često koriste kritičnu masu u metaforičkom smislu da se upućuju na početnu skupinu prosvjednika dovoljno velikih za postizanje društvenih promjena

² Teorija uporabe i zadovoljstva - Pristup razumijevanju zašto i kako ljudi aktivno traže određene medije kako bi zadovoljili specifične potrebe. Pristup je usmjeren na publiku za razumijevanje masovne komunikacije i odgovara na pitanje "što ljudi rade s medijima"

Online novinarstvo, s druge strane, Bruce Garrison definira "kao pretendiranje novosti na World Wide Webu ili drugim internetskim servisima, što uključuje novosti koje nude tradicionalne novinske organizacije, te netradicionalni izvori, kao pružatelji internetskih usluga, elektronički oglasni prostori, web magazini i diskusijske liste. (Brautović, 2011:15).

4. SLOBODA GOVORA I GOVOR MRŽNJE

4.1. SLOBODA IZRAŽAVANJA

Sloboda izražavanja i pravo na istu jedno je od temeljnih ljudskih prava u demokratskom i pluralističkom društvu. (European Court for Human Rights, 1976:5493/72) Ključno je polazište da je sloboda izražavanja preduvjet za ostvarivanje ostalih prava. Prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, svaka osoba ima pravo na slobodu izražavanja, a to je pravo koje uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice, te se ne odnosi samo na informacije i izjave koje se primaju blagonaklono ili se smatraju nevažnima, nego i one koje „vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju“ (ECHR, 1976:5493/72). Nerijetko pričamo o tankoj liniji između slobode izražavanja i govora mržnje koja je veliki problem. Sloboda ne postoji ako ne uključuje i govor koji potencira zgražanje i moralnu osudu drugih. Takav šokantni i drugima često uvredljiv govor testira pluralizam, toleranciju i slobodoumnost, značajke „bez kojih nema demokratskog društva“ (Munivrana Vajda i Šurina Marton, 2016: 436).

Pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno i podložno je brojnim ograničenjima koja je i dan danas jako teško odrediti. Europska konvencija o ljudskim pravima i Povelja Europske unije navode da „sloboda izražavanja prestaje djelovati tamo gdje poruka povrjeđuje druga načela i temeljna prava priznata Poveljom, kao što su zaštita ljudskog dostojanstva i načelo nediskriminacije.“ (Woods, 2014: 333)

U Europi, sloboda izražavanja može biti ograničena, ne samo radi zaštite prava ili ugleda drugih, već i radi nacionalne sigurnosti, općeg javnog dobra, zaštite zdravlja ili morala, teritorijalne cjelovitosti ili sprečavanja nereda, povjerljivosti informacija, te očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Iako znamo da su rasizam i ksenofobija jedni od glavnih pokretača govora mržnje koji nije zaštićen slobodom izražavanja, konkretnu definiciju govora mržnje i zakonskih okvira i granica još uvijek je teško odrediti.

4.2. DEFINIRANJE GOVORA MRŽNJE

Protivnici zakonske regulacije govora mržnje upozoravaju da ne postoji dosljedna definicija tog koncepta (Kanižaj 2016:28, prema: Malik, 2012; Heinze, 2016), Vijeće Europe definira ga kao „oblik izražavanja koji širi, potiče, promiče ili opravdava rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i druge oblike mržnje temeljene na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu agresivnim nacionalizmom i etnocentrizmom, diskriminacijom ili neprijateljstvom prema manjinama, imigrantima ili ljudima imigrantskog porijekla“. (the Committee of Ministers of the Council of Europe on 30 October 1997.)

Kontekst „govora“ u ovom smislu označava i verbalno i neverbalno izražavanje, slike, znakove, simbole i geste, te na njega možemo gledati kao na napad na temeljne demokratske vrijednosti, političke i društvene.

Neki pojavni oblici govora mržnje propisani su kao kažnjivo djelo po Preporuci Vijeća Europe i Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1966. godine. „Kažnjivo bi trebalo biti, među ostalim, svako širenje ideja utemeljenih na rasnoj superiornosti ili mržnji, poticanje na rasnu diskriminaciju, te poticanje na čine nasilja prema bilo kojoj rasi ili skupini osoba druge boje kože ili etničkog podrijetla.“ (Munivrana Vajda i Šurina Marton, 2016: 439).

Drugi od alata u borbi protiv govora mržnje, rasizma, nasilja i ksenofobije je Okvirna odluka o rasizmu i ksenofobiji u kojoj se zakonodavstvom inkriminiraju kaznena djela javnog poticanja na nasilje ili mržnju prema skupinama ili pojedincima na temelju boje kože, vjere, porijekla, javno poticanje na nasilje ili mržnju počinjenu javnom distribucijom letaka, slika ili drugih materijala (što ćemo vidjeti kasnije na primjeru Dnevno.hr), javno odobravanje, negiranje ili znatno umanjenje genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina i agresije počinjenih prema nekoj od navedenih skupina ili njezinu članu kada je radnja počinjena na način koji je podoban potaknuti nasilje ili mržnju prema toj skupini ili njezinu članu. (Okvirna odluka o rasizmu i ksenofobiji, čl.1.st. 1.)

Svaka država različito definira što govor mržnje uključuje, na koga može utjecati, i to je jedan od razloga zašto ne možemo imati konkretnu zajedničku definiciju istog. Kako je to u Hrvatskoj, saznat ćete u daljnjem radu.

Prema svemu navedenom, možemo vidjeti kako niti jedna povelja, odluka ili zakon nije jasno definirao govor mržnje ili sve oblike istog.

Enes Kulenović navodi kako „govor mržnje ne mora uključivati izražavanje snažne emocije mržnje, moguće je da netrpeljivost bude izražena na hladan i argumentiran način... ono što je presudno je sadržaj same poruke, a ne ton ili način na koji je ta poruka izrečena. (Kulenović, 2016:33)

4.2.1. GOVOR MRŽNJE U HRVATSKOJ - PRAVNI OKVIR

Kao što je već spomenuto, svaka država različito definira što govor mržnje točno uključuje. Hrvatski Ustav, u skladu s ostalim pravnim aktima, u članku 39. navodi da je zabranjeno i kažnjivo, ne samo svako pozivanje na rat ili uporabu nasilja, već i pozivanje „na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti“ (Kulenović, 2016:28, cit. prema Hrvatski Ustav, čl. 39.)

Dok u kontekstu skupina koje mogu biti izložene govoru mržnje, Kazneni zakon kažnjava govor mržnje „usmjeren prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina“ (Kazneni zakon, čl. 325.). Govor se, također, ni u ovom slučaju ne odnosi samo na verbalizaciju i javni govor, već može biti i implicitno gdje se odnosi na svaki simbol, znak i neverbalnu komunikaciju upućenu određenoj skupini ili pojedincu.

Osim Kaznenog zakona, govor mržnje regulira i Zakon o elektroničkim medijima „U audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, **imovinskog** stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.“ (Kazneni zakon, čl.12, st.2)

Autori Srpskog Narodnog Vijeća Bulletin navode kao glavni problem „nejasnu crtu razgraničenja, odnosno preklapanja Kaznenog zakona i Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira u dijelovima koji se tiču govora mržnje.“

Krajem 2001. godine Hrvatska je potpisala Konvenciju o kibernetičkom kriminalu o inkriminiraju dijela rasističke i ksenofobne naravi počinjenih s pomoću računalnih sustava. Države koje Konvencija obuhvaća, obvezale su se osigurati procesuiranje i sankcioniranje autora rasističkog i ksenofobnog materijala te zakonodavnim usklađivanjem i uvođenjem drugih potrebnih mjera spriječiti distribuiranje ili činjenje dostupnim javnosti pomoću računalnog sustava. (SNV Bulletin, 2016:69)

Još jedan od zakona koji osuđuje govor mržnje je Zakon o medijima kojim se uređuju načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvješćivanja i dostupnost javnim informacijama. Zakonom se izričito zabranjuje prenošenjem programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, vjersku, spolnu ili drugu neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

Javno poticanje je svako ono koje je počinjeno na javnom mjestu ili je počinjeno putem sredstava javnog priopćavanja, odnosno, medija.

4.2.2. SANKCIONIRANJE GOVORA MRŽNJE

Enes Kulenović navodi kako su tri opravdanja zašto treba pravno sankcionirati govor mržnje „zbog izravne štete koju govor mržnje nanosi pripadnicima određenih skupina; zbog opasnih posljedica kojima takav govor može rezultirati; zbog erozije temeljnih političkih vrijednosti na kojima demokratska društva počivaju.“ (Kulenović, 2016:13)

Osim što nanose izravnu štetu pripadnicima određenih skupina, potiču na diskriminaciju prema nacionalnim i seksualnim manjinama, u ovom slučaju, Srbima ili pripadnicima LGBT zajednice. Već više puta upozoreni od strane Vijeća za elektroničke

medije za promoviranje govora mržnje, ali još uvijek bez konkretnih sankcija, samo čini takve prakse prihvatljivijima.

Diskriminatorni članak koji se objavi u određenom mediju može biti svojevrsno umanjivanje vrijednosti demokratske države koja brani temeljne vrijednosti i dostojanstvo pojedinca ili skupine, te zloupotrebljavanje prava na slobodu izražavanja.

Hrvatskom zakonodavstvu, dovoljna je sama pretpostavka su ugrožena prava pojedinca određenih skupina, koristeći netrpeljiv javni govor, kako bi se na kraju sankcioniralo poticanje govora mržnje, pri čemu se ne treba dokazivati da se time izravno krše prava drugih.

Nerijetko se govor mržnje uzima kao motiv za zločin iz mržnje, ali „mržnja nije bitna kao motivacija za određeno djelovanje, već kao posljedica određenih vrsta govora“ (Kulenović, 2016:41, cit. prema Waldron, 2012:35)

Prema novom članku Kaznenoga zakona donesenog 2013., gdje je kazneno djelo i javno poticanje na nasilje ili mržnju, pa u periodu od 3 godine, donesene su presude za ukupno 24 osobe od čega je 17 kazneno djelo počinilo putem Facebooka, pet osoba grafitima, jedna osoba na ulici, dok se jedna osoba, i to u oslobađajućoj presudi, teretila da je kazneno djelo počinila gostujući u radijskoj emisiji. (Munivrana Vajda i Šurina Marton, 2016:446).

Ema Tarabochia kao istraživačica na projektu "Platforma za zagovaranje medijskih sloboda i sigurnosti novinara na Zapadnom Balkanu, iznijela je podatke o sudskim postupcima protiv novinara. U prvom tromjesečju ove godine pred sudovima se vodilo 100 predmeta protiv novinara - 11 za uvredu, 17 za teško sramoćenje, 69 za klevetu i tri za sva tri navedena kaznena djela. Istaknuto je i kako su 2015. i 2016. riješena 73 postupka - u samo 10 slučajeva donesena je osuđujuća presuda protiv novinara - u prosjeku svaki je sedmi novinar osuđen za djelo za koje se teretio. Navedeno je i kako se tijekom 2016. vodio 691 postupak protiv novinara, odnosno nakladnika.

4.3. DNEVNO.HR: Opći podaci

Kako stoji na stranicama portala Dnevno.hr, opisuju se kao „neovisni i objektivni multimedijalni izvor vijesti i zanimljivosti na području Hrvatske i regije. Svojim korisnicima i čitateljima svakodnevno pružamo velik broj vrijednih informacija iz tema na kojima radi vrhunski tim novinara i urednika. Svakodnevno donosimo istraživačke teme, političke i ekonomske analize, sportske izvještaje, pratimo glazbena i modna događanja i najnovije zanimljivosti iz znanosti, automobilizma i tehnologije. Za Dnevno pišu vrhunski kolumnisti iz društveno-političkog života, saborski zastupnici, ugledni ekonomisti, pravnici i liječnici.“ (izvor: Dnevno.hr)

Portal Dnevno d.o.o. osnovan je u travnju 2010. kao „dioničko društvo za javno informiranje“. Direktor izdavača portala bio je Michael Ljubas koji je i vlasnik tjednika 7Dnevno. U lipnju 2017. Portal Dnevno d.o.o., prošao je kroz stečajni postupak u kojem je Ljubas odlučio prodati Dnevno.hr Mariji Dekanić, članici Hrvatske Narodne Stranke, koja ga danas vodi. Uređivačka politika se nije promijenila.

Tijekom svojih 7 godina rada, Vijeće za elektroničke medije nekoliko je puta izdalo opomene zbog širenja mržnje, većinom na osnovi nacionalnog podrijetla.

2015. godine stajali su kao 9. najčitaniji portal u Hrvatskoj, a danas nisu ni među prvih 100 prema Gemiusu (Google Analytics).

Portal je podijeljen u 9 rubrika: vijesti, novac, sport, domovina, magazin, planet- x, zdravlje, humor, vjera. Pojedine rubrike sadrže i podrubrike, ali ono po čemu je portal Dnevno.hr specifičan je da sadrži rubrike „domovina“, u kojoj dominira izrazito desničarski stav i „vjera“, koje nisu uobičajene za druge hrvatske online medije. Vizualno, portal obiluje fotografijama i dosta je nepregledan. Također, ne postoji tražilica za članke po određenim datumima. Pri samom vrhu portala, stoje povezani linkovi na druge, povezane portale kao što su Dnevno.ba, 7Dnevno, itd.

4.4. MEDIJSKA PISMENOST KORISNIKA MEDIJA

Kako bi se prepoznao bilo kakav diskriminatorni govor ili govor mržnje, a samim tim se ne bi toliko širio u društvu i imao tako negativne posljedice koje sam ranije navela, vrlo je bitno da čitatelj zna isti prepoznati u medijskom tekstu.

Zbog razvitka i nastanka novih društvenih trendova, potrebno je razviti nove vještine i sposobnosti koje će omogućiti pismenost, jer tradicionalna pismenost u smislu čitanja i pisanja više nije dovoljna u suvremenim društvenim uvjetima. Novi mediji promijenili su način na koji je svijet povezan i međusobno komunicira, a internetski prostor postaje sve složeniji i dinamičniji u usporedbi s tradicionalnom medijskom sferom. Eksplozija internetskih stranica za dijeljenje sadržaja i pad naklade i prodaje tiskanih izdanja, potvrđuju rastuću važnost u životima današnjeg društva i mladeži. Iako su novi mediji potaknuli ideju o aktivnom sudjelovanju pojedinaca u stvaranju medijskih sadržaja, istovremeno su promijenili društvene prakse i pridonijeli smanjivanju kritičkih stavova prema medijima (Žuran, Ivanišin, 2013:10). Kao što sam već ranije navela, zakonodavstvo nije oštro nastrojeno prema diskriminatornom govoru u medijima, kako bi onda društvo kojem potencijalno nedostaje znanje o medijskoj pismenosti, moglo biti kritički nastrojeno prema mediju koji u svom sadržaju širi rasizam, homofobiju ili isključuje bilo kakvu manjinu; a time i ne dozvoliti takvom mediju da utječe na nj.

Medijska pismenost definira se kao „sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i odašiljanja poruka posredstvom medija“ (Zgrabljić Rotar, 2005:10). Pristup objedinjuje tehnološke mogućnosti i sposobnosti korištenja medija, analiza se odnosi na znanje o medijskim strukturama, publikama i reprezentacijama, evaluacija se tiče kritičkih sposobnosti vezanih uz to znanje i njihovu primjenu, dok odašiljanje poruka podrazumijeva vještine potrebne za stvaranje sadržaja i njegovo dijeljenje s drugim korisnicima (Pfaff-Rüdiger, Riesmeyer, Kümpel, 2012:44). Svaka od iznad navedenih komponenti funkcionira kao dio dinamičnog procesa učenja: znanje o tome kako stvoriti sadržaj pomaže u analizi sadržaja proizvedenog od strane profesionalaca; vještine koje se tiču analize i evaluacije otvaraju vrata prema novim načinima upotrebe medija, povećavajući pristup i tome slično (Livingstone, 2004:3).

Uz to, Art Silverblatt (1995) navodi pet elemenata medijske pismenosti: svjesnost o utjecaju medija, prepoznavanje medijskog sadržaja kao onoga koji daje uvid u kulturu društva, razumijevanje procesa masovne komunikacije, razvijanje strategija za analizu medijskih poruka, i kao rezultat, povećanje zadovoljstva u korištenju medije (prema: Merskin, 2004:123).

Medijska pismenost uključuje razumijevanje različitih vrsta medija, od dnevnih novina do Interneta. Potrebu za medijskim opismenjavanjem opravdava važnost koju informacija ima u razvoju demokracije, društvene participacije i aktivnog građanstva. Ovisno o tome kakve vještine i sposobnosti pojedinac posjeduje u kontekstu korištenja medija, možemo ga okarakterizirati kao medijski pismenog ili medijski nepismenog.

Medijska pismenost je danas koncept koji se često pojavljuje, osobito u medijskoj regulaciji gdje obrazovni programi medijske pismenosti nastoje zaštititi mlade u sve složenijem medijskom okruženju. Ona nema samo obrambenu svrhu, u kontekstu zaštite pojedinaca od štetnih utjecaja medija, već i proaktivnu svrhu koja je jednako važna, a tiče se promicanja sposobnosti kritičkog mišljenja i razumijevanja složenih pitanja suvremenog, medijski zasićenog društva. Što je medijski korisnik više pismen, to više koristi može imati od korištenja medija.

Razina medijske pismenosti se konstantno mijenja u korak s razvojem medija i tehnologije, stoga je potrebno opširno znanje o tehnologiji i načinu korištenja iste kako bi mogli kompetentno sudjelovati u sveobuhvatnom medijskom prostoru. Osim mladima, medijska pismenost potrebna je i roditeljima i nastavnicima, kako bi ih mogli pravilno odgojiti.

S obzirom na to da povratak u svijet bez medija nije moguć, medijske kompetencije, kreativnost, aktivnost i društvena odgovornost moraju postati sastavni dio medijskog obrazovanja i osobnog razvoja (Žuran, Ivanišin, 2013:11).

5. REPREZENTACIJA UGROŽENIH MANJINA U MEDIJIMA

5.1. REPREZENTACIJA SRBA I UPOTREBA DISKRIMINACIJSKOG GOVORA U HRVATSKIM MEDIJIMA

Kasnije u analizi konkretnih članaka, fokus će biti na odabranom portalu Dnevno.hr, ali prije toga je potrebna šira slika situacije u hrvatskim medijima.

Zaštiti prava nacionalnih manjina neopisivo je važno za sve suvremene i demokratske države. Nacionalne manjine, koje su aktivni sudionici političkih procesa, nerijetko se nađu u situaciji kada sami moraju javnost informirati o svojim problemima. Gotovo praksom u hrvatskim medijima možemo nazvati pristupanje novinara s rezervom i predrasudama, a upravo mediji nose odgovornost za stvaranje „barijere“ prema govoru mržnje i istovremenu zaštitu slobode izražavanja. Kao što sam već i ranije navela, tu dužnost mogu ispuniti mediji koji upoznaju javnost s činjenicama pridržavajući se profesionalnih novinarskih i etičkih načela, a ne oni koji šire mržnju.

Da je diskriminacija ozbiljan problem u Hrvatskoj, svjedoči i činjenica da je 2015. Hrvatski sabor donio Deklaraciju o nesnošljivosti i etnocentrizmu u Hrvatskoj u kojoj su se suprotstavili diskriminaciji i upozorili da „mnogi pripadnici nacionalnih i drugih manjina osjećaju povećanu nesigurnost i nelagodu zbog ponovnog proizvođenja straha i netolerancije u posljednje vrijeme“ te u njihovo ime zatražili solidarnost i pomoć svih odgovornih institucija, a u prvom redu institucija Hrvatske Vlade, institucija Europske unije i civilnog društva (Teršelić, 2015).

Prema istraživanju Srpskog narodnog vijeća, diskriminacija (ne samo govor mržnje) prema Srbima u 2016. porasla je za 57% u odnosu na prethodnu godinu. Zabrinjavajuća je nedosljedna sudska praksa u kojoj neki sudovi oslobađaju, a drugi kažnjavaju one koji promoviraju govor mržnje, što javnosti šalje suprotnu poruku.

Govor mržnje na velika je vrata ušao u Hrvatsku u ratno razdoblje, zbog čega je i danas intenziviran obično u vrijeme izbora i nacionalističkih prosvjeda. Prema Vilović „Razvoj govora mržnje u posljednjih dvadeset godina u Hrvatskoj mogao bi se uvjetno podijeliti na tri razdoblja: „prvo razdoblje – istinski oblik govora mržnje koji su prenosili mediji (1990-1997); drugo razdoblje – početak državne brige da se smanji intenzitet i

ubojitost govora mržnje (1997-2000); treće razdoblje jest vrijeme od 2000. do današnjih dana“ (Vilović, 2005: 238-240), koje karakterizira značajno smanjivanje govora mržnje, ali i njegovo premještanje iz tradicionalnih medija na internetske stranice odnosno na društvene grupe i forume.“ (Vilović, 2011:68). U svakom od navedenih razdoblja, možemo vidjeti određene obrasce govora mržnje, najviše u prvom, ratnom razdoblju prema Srbima, u drugom prema Romima, pripadnicima LGTB zajednice i ženama, a u trećem prema pripadnicima manjinskih društvenih skupina.

U povijesti, nisu samo manji, alternativniji mediji bili ti koji su upotrebljavali diskriminatorski govor, već i, prema Gordani Vilović, Večernji list, Slobodna Dalmacija i Glas Slavonije (u vrijeme uredništva Branimira Glavaša). (Vilović, 2011:69).

Nacionalna manjina koja je u cijelom postojanju Hrvatske najviše na udaru jesu Srbi, zbog povijesnih ratnih problema. Kao što sam već navela, internet i elektronski mediji su postali platforma na kojoj se sve drastičnije širi radikalni nacionalizam, diskriminacija na nacionalnoj razini, ksenofobija i rasizam. Iako Vijeće za elektroničke medije i po nekoliko puta izdaje opomene određenim medijima za korištenje govora mržnje, taj sadržaj i dalje ostaje na portalima.

Prema istraživanjima, prvo mjesto u broju objavljenih diskriminatorskih sadržaja već nekoliko godina drži Dnevno.hr, zbog čega sam i izabrala upravo taj medij za analizu. Kako bi ilustrirala, samo neki od primjera diskriminatorskog govora koje u svom istraživanju navode autori SNV Bulletin su „Pupovac je otrovniji i od zelene pupavke, najopasnije gljive na hrvatskom tlu!“ , „Vrijeme je da obnovimo ustaški pokret“, itd. (SNV Bulletin, 2016:14)

Osim Dnevno.hr, u diskriminatorskom govoru prednjači i Direktno.hr, te manje čitani, ali ništa manje bitni, portali poput Dragovoljac.com, Tjedno.hr, Hazud.hr, Portaloko.hr i Gradjanska-akcija-official.com, koja je, kada je bila aktivna, u svom zaglavlju imala ustaški pozdrav „Za dom spremni“.

Hrvoje Cvijanović naveo je primjer TV voditelja Marka Juriča (Z1) u odjavnoj poruci Zagrepčanima, u kojoj je reagirajući na videosnimku pjevanja „četničkih“ pjesama od dijela pravoslavnih svećenika, rekao kako bi ljudi koji se šecu Cvjetnim trgom trebali biti „oprezni budući da je u blizini crkva u kojoj stoluju, parafrazirajući jednog srpskog ministra, četnički vikari. Pripazite, kada se šecete Cvjetnim trgom, pogotovo majke s djecom, da ne bi koji od tih četničkih vikara istrčao iz crkve i u svojoj maniri klanja izveo svoj krvavi pir na našem

najljepšem zagrebačkom trgu koji bi možda trebalo obilježiti tablama 'pazi oštar četnik u blizini'. Ta izjava na kraju nije procesuirana Kaznenim zakonom, već Zakonom o elektroničkim medijima i televiziji Z1 oduzeta je koncesija.

Prečesto izražavanje negativnih stavova prema Srbima dodatno doprinosi nesankcioniranje govora mržnje od strane pravosudnih institucija, kvalificiranje kaznenih djela kao prekršaja, te prenošenje sadržaja s elementima netolerancije u dijelu medija.

5.2. REPREZENTACIJA PRIPADNIKA LGTB ZAJEDNICE, ZAŠTITA PRAVA I UPOTREBA DISKRIMINACIJSKOG GOVORA U HRVATSKIM MEDIJIMA

Pripadnost LGBT skupini se pojavljuje u svim kulturama i društvima, ona nije duševni poremećaj kako ju je dijagnosticiralo Američko udruženje psihijatara u periodu od 1952. do 1973., već predstavlja jedan od oblika seksualne orijentacije. Od 2004., 17. svibnja se obilježava kao Međunarodni dan protiv homofobije. Nakon brojnih rasprava, znanstvenici su se složili kako bilo koja seksualna orijentacija nije pitanje izbora. Seksualna prava, baš kao i pravo na slobodu izražavanja seksualne orijentacije, temeljna su ljudska prava.

U prošlosti, homoseksualnost je bila tretirana kao kazneno djelo za koje su bile propisane smrtne kazne, a tek kasnije, kroz reforme kaznenih zakona i prosvjetiteljski pokret smrtna je kazna zamijenjena kaznom zatvora. Čak i u kaznenom pravu Republike Hrvatske, homoseksualnost se smatrala kaznenim dijelom koje je promijenjeno tek reformom 1977. godine gdje je dragovoljni spolni odnos između punoljetnih osoba muškog spola homoseksualne orijentacije prestao biti kazneno djelo. (Kondor-Langer, 2016:284). Tek 1997. u potpunosti je izbačeno kazneno djelo protuprirodnog bluda te je uvedeno i kazneno djelo „Rasna i druga diskriminacija“ gdje je i govor mržnje naveden kao jedan od oblika kaznenog djela, a 2004. „spolno opredjeljenje ili druge osobine“ uvedeno je kao jedan od temelja diskriminatornog govora.

2013. u prosincu, Referendumom o ustavnoj definiciji braka, Hrvatsku su obilježile velike promjene u kontekstu seksualnih manjina. Referendumu je pristupilo 37,90% birača, od čega je 65,87% glasalo za, a 33,51% protiv (službeni rezultati državnog referenduma, 2013.) i donesena je odluka da se u Ustav RH stavi odredba po kojoj je brak životna zajednica muškarca i žene. Tijekom kampanje skupljanja potpisa za Referendum bilo je govora mržnje,

pa čak i izravnog pozivanja na nasilje ili diskriminaciju nad pripadnicima LGBT skupine, kako na ulicama i društvenim mrežama, tako i u medijima. Ako uzmemo u obzir i samo referendumsko pitanje, mogli bi i to smatrati govorom mržnje jer diskriminira pripadnost LGBT skupini. Apsurdno je da društvo koje se poziva na razumijevanje i toleranciju, diskriminira određenu seksualnu manjinu.

Manji portal Narod.hr, u kontekstu Zakona o životnom partnerstvu, navodi kako se on protivi ustavnoj vrednoti jednakosti, jer ističe neravnopravnost građana i privilegira LGTB osobe. Kako bi ilustrirala, izdvojit ću citat s portala „Oni su dobili zakonsku zaštitu i prava bez standarda, što znači da zakonodavac pogoduje privatnom interesu i sve ostale građane stavlja u neravnopravan položaj.“ i „Istospolni suživot inherentno stvara učinke općeg dobra, isto kao i cimerstvo, samački život ili poligamni suživot. To je intimni i privatni odnos van područja javnog interesa. Zato, ne postoji standard po kojem bi se taj suživot beneficirao iz javnih sredstava.“, aludirajući pritom da je zajednica između muškarca i žene smještena u doprinos javnom interesu zbog mogućnosti reprodukcije društva, a istospolna zajednica ne smije imati ista prava jer ne pridonosi javnom interesu.

Građani bi trebali imati jednaka prava i slobode bez obzira na zdravstveno stanje, intelektualne sposobnosti, radne kapacitete i druge značajke. Ljudska su prava i slobode uvijek prava i slobode čovjeka, pojedinca i kao takva moraju biti jednakopravna, neovisno o tome da li se radi o zajednici muškarca i žene ili ne. Reprodukcija nije ono što toj zajednici daje veće pravo, jer ljudska prava i slobode ne izvire iz posljedice ljudske aktivnosti, već su inherentna čovjeku. U javnom je interesu da prava i slobode budu zajamčena i ostvarena, da se zaštite i unaprijede prava svih društvenih manjina, uključujući LGTB zajednicu, i podignu demokratski standardi.

6. ANALIZA PODATAKA

Analiza podataka provedena je koristeći kvalitativnu analizu sadržaja i kodnu listu u vremenskom razdoblju 3.kolovoza do 3.rujna, 2017., na ukupno 1210 tekstova na portalu Dnevno.hr, kako bi se ustanovilo koristi li portal netolerantni i diskriminacijski govor prema manjinskim skupinama i kojim.

6.1. DISKRIMINACIJSKI GOVOR NA DNEVNO.HR: Rubrika „VIJESTI“

RUBRIKA VIJESTI – ukupno 1210 tekstova				
SKUPINE KOJE PREVLADAVAJU NA PORTALU	BROJ TEKSTOVA	NEUTRALNI	NEGATIVNI	DISKRIMINACIJSKI / NETOLERANTNI GOVOR
SRBI	53	31	7	15
MUSLIMANI	5	5	/	/
LGBT	1	1	/	/
MIGRANTI	8	5	3	/

Tablica 1: Statistika tekstova u rubrici „Vijesti“

U obzir su uzeti svi tekstovi koji u svom sadržaju spominju manjine, a analizom je ustanovljeno da jedine manjinske skupine koje su spomenute kroz tekstove, su srbi, muslimani, pripadnici LGBT zajednice i migranti.

Kao što je prikazano u tablici (v. *Tablica 1*), najveći broj tekstova u kojem se spominju određene manjine, upravo je o Srbima. Razlog tomu su proslava obljetnice Oluje i nedavno izglasavanje promjene imena Trg maršala Tita u Trg Republike Hrvatske. Obično su politički izbori ti koji potaknu na dodatno isticanje nacionalizma i mržnje u društvu, ali iz priloženog (v. *Tablica 1*) možemo vidjeti kako je portal Dnevno.hr u 15 tekstova upotrebljavao

diskriminacijski ili netolerantni govor prema Srbima, motivirani povijesnim događajima kao što su Domovinski rat i Jugoslavija. U pojedinim člancima o Srbima, koristi se i izraz „četnici“, ovisno o kontekstu u kojem se piše. Muslimani su spomenuti 5 puta od kojih niti jednom nije bilo izraženog diskriminacijskog ili netolerantnog govora koji bi poticao na mržnju, već informativni članci o aktualnim događanjima. Migranti se većinom spominju u negativnom kontekstu, bez upotrebe diskriminatornog ili netolerantnog govora. Kroz članke konstantno koriste izraz „imigranti“, a ne izbjeglice. Izraz „salonski ljevičar“ koristio se u kontekstu ljevičara, a „četnik“ u kontekstu Srba i antifašista. Pojam „uhljeba“ koristio se u kontekstu antifašista.

ČETNIK	USTAŠA	BALIST	SRBOSLAVIJA	UHLJEBI	VELIKOSRBI
12	5	4	5	1	1

IMIGRANT	JUGOVOJSKA	PEDERI	KRAJIŠNIK	SALONSKI LJEVIČAR	ČETNIČKI KOLJAČI
5	1	1	2	1	1

Tablica 2. Kodna lista ponavljajućih izraza

6.1.1. SLUČAJEVI DISKRIMINACIJSKOG I NETOLERANTNOG GOVORA NA DNEVNO.HR U RUBRICI „VIJESTI“

Primjer 1³:

Slika 1: „Srpska svadba“ i „ustaše“ po narudžbi

Već sam naslov ovog komentara i kontekst u kojem je upotrebljen izraz „srpska svadba“ i „ustaše“ aludira na diskriminaciju. Trenutno aktualno mijenjanje ulične ploče Trga maršala Tita glavna je tema većine tekstova zadnjih nekoliko dana na portalu Dnevno.hr. Komentar da je taj potez „civilizacijski korak naprijed“ i „ograđivanje od policijske represije crvenog totalitarizma“ jasan je primjer netolerantnog govora davajući pritom aluziju da je društvo do sada bilo necivilizirano jer je imalo naziv trga po predsjedniku nekadašnje Jugoslavije. U nastavku teksta, autor navodi kako su scene slavlja i plesa svadbe, „ako isključimo zvuk i hrvatsku simboliku, odraz srpske (ne)kulture“, zapravo divljaštvo navodi kao karakteristiku srpske (ne)kulture. Iako bi u komentaru, kao novinarskom žanru, trebalo analitički objasniti tezu iza koje autor stoji, u ovom slučaju su samo nabrojane

³ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/srpska-svadba-i-ustase-po-narudzbi-1058039/>

diskriminirajući izrazi, bez ikakvog pokrića. Tekst je u istom danu obrisano s portala. (v. Slika 1)

Tekst objavljen: 3. rujna 2017.

Primjer 2⁴:

Slika 2: Osmrtnica Josipu brozu Titu

Ilustracija osmrtnice nakon odluke zagrebačke Gradske skupštine o promjeni imena Trga maršala Tita u Trg Republike Hrvatske. Iako je ilustraciju izvorno napravila mladež HDZ-a grada Zadra, portal Dnevno.hr stavio ju je na naslovnicu i prenio kao svoju i tek kasnije u tekstu naveo da ju je izradila mladež HDZ-a. Ovo je primjer vrlo očitog govora mržnje, davajući pritom svim lijevičarima etiketu „crvenih“, a Dnevno.hr u tekstu navodi da je ovo „zanimljiva“ reakcija na promjenu imena trga, pritom subliminalno potičajući korisnike na diskriminaciju. (v. Slika 2)

Tekst objavljen: 3. rujna 2017

.

⁴ <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/foto-hdz-ova-mladez-objavila-osmrtnicu-drugu-marsalu-1058099/>

Primjer 3⁵:

Slika 3: Je li jača hrvatska ili srpska vojska?

Pročitati naslov ovog teksta prikazuje „vječnu borbu“ između Srba i Hrvata. Možemo ga okarakterizirati kao nacionalistički i mržnjački naslov ako uzmemo u obzir da tekst daje uvid u listu 133 vojske svijeta prema njihovoj snazi, a ne samo srpsku i hrvatsku. Provedeno je istraživanje međunarodne tvrtke Global Firepower koja je poredala 133 vojske svijeta prema njihovoj snazi, ali portal Dnevno.hr odlučio je istaknuti i usporediti samo ove dvije, hrvatsku i srpsku, oko kojih se još i danas u 2017.godini, raspravlja u kontekstu nacija i rata. (v. Slika 3)

Tekst objavljen: 2. rujan 2017.

⁵ <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/svjetski-strucnjaci-odgovorili-je-li-jaca-hrvatska-ili-srpska-vojska-1057907/>

Primjer 4⁶:

Slika 4: „Ustaše“ i „balisti“ protiv Srboslavije

Ako uzmemo u obzir kontekst i da se iza nogometne utakmice između Hrvatske i Kosova u ovom slučaju uzeo i povijesni i politički kontekst obje države, naslov je itekako diskriminacijski. Autor u tekstu navodi povijesne situacije spominjajući projekt „Velike Srbije“ kao „višestoljetni zločinački projekt“. Također, navodi: „Kad nas vide na terenu oni koji nisu prestali sanjati Veliku Srbiju, mogu samo komentirati, gle ustaše i balisti. Da, „ustaše“ i „balisti“ igrali su protiv „Srboslavije“ a kako je ta tekma završila, ne trebamo valjda ponavljati...“, aludirajući na rat, borbu, mržnju i ubijanje.

Također, Kaznenim zakonom određeno je „Tko javno iznosi ili pronosi zamisli o nadmoćnosti jedne rase na drugom, ili širi rasnu mržnju ili potiče na rasnu diskriminaciju, kaznit će se kaznom zakona od šest mjeseci do pet godina.“ (Kazneni zakon, čl.174.st.3), a u tekstu Dnevno.hr istaknuto je veličanje hrvatske vojske nad srpskom. (v. *Slika 4*)

Tekst objavljen: 2. rujna 2017.

⁶ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/ustase-i-balisti-protiv-srboslavije-1057843/>

Primjer 5⁷:

Slika 5: Fotografija Velimira Bujaneca s uličnom pločom

Fotografija na kojoj Velimir Bujanec stoji na stolu i drži uličnu ploču s natpisom Trga maršala Tita, poklonio mu je kao vjenčani dar Zlatko Hasanbegović. U tekstu na Dnevno.hr stoje Bujanecove riječi „Konačno je crko maršal, a ja ću se baš danas oženiti! U Vukovaru. Kakav dan!“. Iako je Dnevno.hr samo prenijelo ovu vijest s Bujanecovog Facebook profila i kao takva ne bi mogla biti okarakterizirana kao govor mržnje ili diskriminacijski govor, širenje ovakve vijesti (kao što možemo vidjeti po komentarima čitatelja), očito potiče govor mržnje kod korisnika. Budući da se nisu

Primjer komentara čitatelja: „Uzalud vam trud jugočetnici ZDS ne ide nigdje jer je odavno postao dio Domovinskog rata, koliko god ga skidali i zabranjivali, jednom kada globalističkih juda i jugočetnika nestane iz Hrvatske, ne samo da će biti ploča već i velebnih spomenika svim hrvatskim braniteljima.“ (v. Slika 5)

Tekst objavljen: 2. rujan 2017.

⁷ <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/foto-razdragan-simbolikom-dar-zbog-kojeg-se-bujanec-popeo-na-stol-dao-mu-je-hasanbegovic-1057862/>

Primjer 6⁸:

Slika 6: Plaču za Jugoslavijom, a sami su ju uništili

Ilustracija gaženja Jugoslavenske zastave već je sama po sebi kažnjiva Kaznenim zakonom. čl. 356. st.1. navodi „Tko javno izvrigne ruglu, preziru ili grubom omalovažavanju stranu državu, njezinu zastavu, grb, himnu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.“ (Kazneni zakon, čl.356., st. 1). Iako portal Dnevno.hr nije taj koji je izvršio sam čin gaženja zastave, kontekst ovog komentara pokazuje diskriminacijski govor. Autor navodi „Taj golemi parazit sastavljen od stotine tisuća ljudi profila Josipovića, Mesića i ostalih zasjeo je na čelne pozicije u tvornicama, poljoprivrednim kombinatima, Sveučilištima i općenito partiji.“, nazivajući pritom političare sklone „lijevici“ – „parazitima“.

Nastavlja, „Nakon što je došlo do rasula i raspada umjetne tvorevine Jugoslavije, sav taj komunistički talog prelio se posvuda po Hrvatskoj i koristeći stare veze i metode, ponovno našao način kako da siše organizam, dakle, državu u kojoj žive.“, koristeći netolerantni izraz „komunistički talog“ za „lijevo“ nastrojene političare. Autor tekst završava „Nažalost i nove generacije prihvatile su ovakav pristup državi i društvu te sada imamo već tisuće svježih

⁸ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/placu-za-jugoslavijom-a-sami-su-je-unistili-1057601/>

parazita iz koji već drže, ili čekaju kakvu udobnu fotelju.“, nazivajući ponovno ljude parazitima. (v. *Slika 6*)

Tekst objavljen: 1. rujan 2017.

Primjer 7⁹:

Slika 7: Zašto su muslimani radije išli u ustaše nego u partizane?

Autor u tekstu govori kako Bakir Izetbegović „boluje“ od „hrvatofobije“. Ne iznenađuje činjenica da tekstovi koji se nalaze na portalu Dnevno.hr imaju neutralan stav o Muslimanima (v. *Tablica 1*), jer očito i autor ovog teksta sud o nekom donosi na temelju zbivanja u ratno doba i tome tko je koju stranu izabrao. Muslimani su izabrali radije se prikloniti „ustašama“ nego „partizanima“, pa se o njima ne piše u negativnom kontekstu.

Nadalje, navodi „To su dakle ti počeci antifašizma koje bi trebali slaviti u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Kasnije se pokretu pridružuju i čitave formacije četničkih koljača, kako bi osvježile mržnju prema katolicima i muslimanima.“, upotrebljavajući izraz „četnički koljači“

⁹ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/g-izetbegovic-zasto-su-muslimani-radije-isli-u-ustase-nego-u-partizane-1057198/>

za srpske vojnike. Pritom, autor ne samo da se vraća u prošlost, već i upotrebljava očiti izraz govora mržnje, bez obzira na povijesni i politički kontekst teksta. (v. *Slika 7*)

Tekst objavljen: 1. rujan 2017.

Primjer 8¹⁰:

Slika 8: Za dom spremni!

Iznad naslova teksta „A što bi to htjeli samozvani antifasisti? Da umjesto za dom spremni hrvatski građani budu za dom nesprenni?“, nalazi se nadnaslov „Dobro pitanje.“, kojim se opravdava i potiče kontroverzni ustaški pozdrav i vojni poklič „Za dom spremni“. On se smatra ekvivalentom nacističkog „Sieg Heil“ pokliča koji je u Njemačkoj kažnjiv zakonom. Iako u hrvatskom pravnom sustavu poklič „Za dom spremni“ je kažnjiv po nekoliko prekršajnih zakona: Zakonu o javnom redu i miru, Zakon o javnom okupljanju, Zakon o sprečavanju nereda na sportskim natjecanjima ili Zakonu o suzbijanju diskriminacije, portal Dnevno.hr podržava i potiče taj poklič, te se umanjuje njegova poveznica s NDH i njenom rasističkom ideologijom i postupanjima. Porast ovakve ikonografije trebao bi biti sankcioniran i Kaznenim zakonom iz 2013.godine gdje je navedeno „Tko putem tiska, radija,

¹⁰ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/a-sto-bi-to-htjeli-samozvani-antifasisti-da-umjesto-za-dom-spremi-hrvatski-gradani-budu-za-dom-nespremi-1057146/>

televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.“ (Kazneni zakon, čl.325 st.1) (v. *Slika 8*)

Tekst objavljen: 31. kolovoza 2017.

Primjer 9¹¹:

Slika 9: Tito, petokraka, srp i čekić

Autor teksta „Tito, petokraka, srp i čekić nespojivi su s ljudskim pravima i demokracijom“ navodi kako su se na antifašističkom prosvjedu održanom u kolovozu na Trgu žrtava fašizma našli „Ekstremna ljevica, neokomunisti, komunisti kao takvi, neke udruge Srba i Židova, te feministice i gay udruge koje se petljaju u nešto što ih se ne tiče i time gube kredibilitet i smisao postojanja.“, diskriminirajući pritom sve navedene skupine. Izreći da bilo

¹¹ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/tito-petokraka-srp-i-cekic-nespojivi-su-s-ljudskim-pravima-i-demokracijom-1056227/>

koje živo biće, legitimnim prosvjedom gubi „smisao postojanja“, netolerantno je i diskriminirajuće.

Također, navodi kako su samo „antifašistički mediji“ izvještavali da se na ovom prosvjedu nalazilo oko 200 prosvjednika. Nadalje, „No, reklo bi se da kiša ipak nije jedini razlog zbog kojeg se okupilo prema desnici stotinjak, a prema ljevici dvjestotinjak ljudi. Nisu svi antifašisti retardirani niti fanatici.“, izjavom da „nisu svi antifašisti retardirani“, ne samo da je autor diskriminirao i upotrijebio netolerantni govor prema antifašistima, već i prema osobama s posebnim potrebama. (v. Slika 9)

Tekst objavljen: 30. kolovoza 2017.

Primjer 10¹²:

Slika 10: Dok mladi krajišnici pale nacionalne parkove- imigranti siluju, a Plenković se kupa

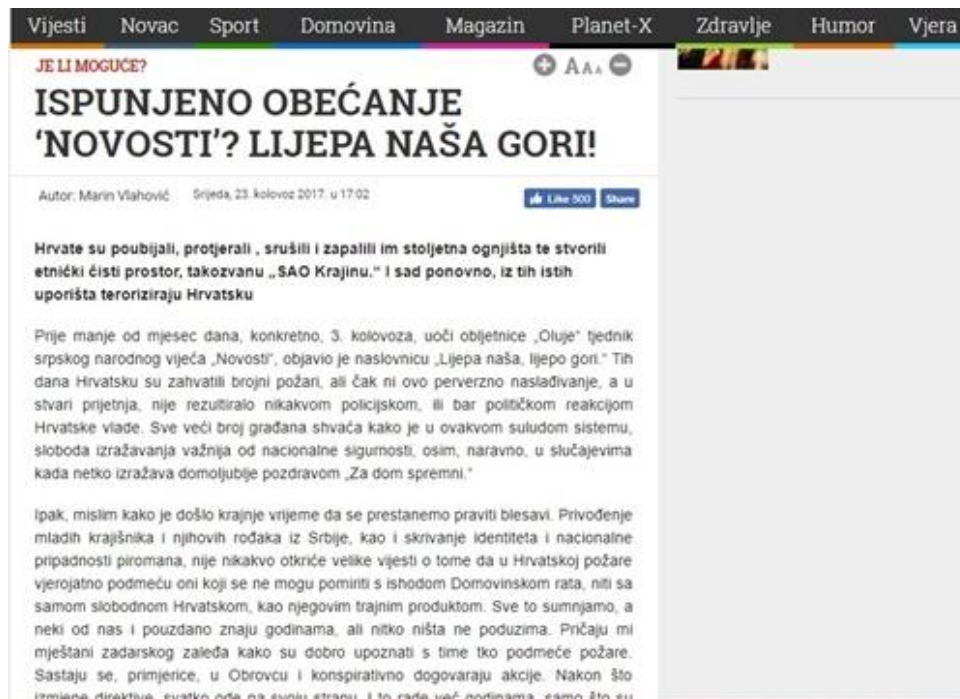
Naslov teksta „Dok mladi krajišnici pale nacionalne parkove- imigranti siluju, a Plenković se kupa“, diskriminira na nekoliko osnova. Prije svega, autor teksta proziva navodne podmetače požara koji su rodom iz Republike Srbije i naziva ih „krajišnicima“.

¹² <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/dok-mladi-krajsnici-pale-nacionalne-parkove-imigranti-siluju-a-plenkovic-se-kupa-1053976/>

Osim što su navodni podmetači maloljetni, te sigurno nisu imali veze s ratom, autor ih diskriminira i osuđuje na nacionalnoj razini. Druga diskutabilna stavka ovog naslova je „imigranti siluju“. Stavljanje „etikete“ silovatelja na sve migrante zbog pojedinih slučajeva je marginaliziranje i diskriminacija po svim „pravilima“ diskriminiranja. Također, autor u tekstu „Naravno, nigdje ni traga Pupovcu čija je odgovornost kao predstavnika srpske nacionalne manjine da utječe i na ponašanje militantnih pojedinaca, a pogotovo maloljetnika. Kao i uvijek u ovakvim situacijama, on šuti, iako je žestokom propagandom i viktimizacijom cjelokupne srpske suvremene povijesti, pozadinski inicijator podmetanja požara.“, osuđuje Vladimira Pupovca, predstavnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, za iniciranje podmetanja požara. (v. *Slika 10*)

Tekst objavljen: 22. kolovoz, 2017.

Primjer 11¹³:

Slika 11: Lijepa naša gori!

Komentar autora na naslovnicu „Lijepa naša, lijepo gori“ tjednika srpskog narodnog vijeća „Novosti“, u najmanju je ruku diskriminatoran i netolerancijski. Ne umanjujući konotacije konkretnog tjednika i njegove naslovnice, autor proziva i krivi, bez konkretnih dokaza, „mlade krajišnike i njihove rođake iz Srbije“ za podmetanje požara. „Privođenje mladih krajišnika i njihovih rođaka iz Srbije, kao i skrivanje identiteta i nacionalne pripadnosti piromana, nije nikakvo otkriće velike vijesti o tome da u Hrvatskoj požare vjerojatno podmeću oni koji se ne mogu pomiriti s ishodom Domovinskog rata, niti sa samom slobodnom Hrvatskom, kao njegovim trajnim produktom.“, autor aludira da se podmetanje požara događa zbog ishoda Domovinskog rata. Zašto bi uostalom nacionalnos određenog piromana trebala biti poznata javnosti osim ako se ne želi potaknuti mržnja prema toj naciji? „Iza beščutne satire i naslade nad tuđom tragedijom, krije se velikosrpska želja za osvetom.“, zaključio je autor. (v. *Slika 11*)

Tekst objavljen: 23. kolovoza, 2017.

¹³ <http://www.dnevno.hr/vijesti/komentari/ispunjeno-obecanje-novosti-lijepa-nasa-gori-1054254/>

Primjer 12¹⁴:

Slika 12: Dani srpske kulture

Ovaj netolerantni tekst pod naslovom „Dane srpske kulture organizirali u Domu hrvatskih branitelja!!!“, počinje riječima „Kakav propust.“. Naglašavanjem interpunkcijskih znakova na kraju naslova, Dnevno.hr aludira na skandaloznu vijest, a početkom teksta izjašnjava svoj stav prema srpskoj nacionalnoj manjini nazivajući Dane srpske kulture u Istri „katastrofom“. Srpska nacionalna manjina, kao uostalom i sve druge manjine imaju pravo na održavanje svojih tradicija i događaja određene Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina: „Republika Hrvatska osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina koja oni uživaju pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini, a kada je to određeno ovim Ustavnim zakonom ili posebnim zakonom, zajedno s pripadnicima drugih nacionalnih manjina, naročito: 1. Služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj upotrebi, te u službenoj upotrebi; 2. Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu s kojim se služe; 3. Uporabu svojih znamenja i simbola; 4. Kulturna autonomija održavanje, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očivanja i zaštite

¹⁴ <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/dane-srpske-kulture-organizirali-u-domu-hrvatskih-branitelja-1053283/>

svojih kulturnih dobara i tradicije;...“ (Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, čl. 7) Činjenica da su Dani srpske kulture održani u Domu hrvatskih branitelja ne opravdava diskriminaciju kulture bilo koje nacionalne manjine. (v. *Slika 12*)

Tekst objavljen: 21. Kolovoz, 2017.

Primjer 13¹⁵:

Slika 13: Vjera i nacija su posljednje utočište suvremenog čovjeka!

Veličanje vjere i domoljublja nije ono što je problematično ili sporno u ovom tekstu, već ranije upotrebljeni naziv „parazit“ (v. *Slika 6*) „Visok postotak vjernika, snažna uloga Crkve i jaka te glasna domoljubna Hrvatska koja je stasala i izgradila se na temeljima domovinskog i oslobodilačkog rata. To su jedina prava jamstva našeg opstanka. Ipak, ono što nas treba zabrinuti jest prodor parazita i socijalističkog taloga u sve strukture države.“, autor socijaldemokrate i očito sve koji nisu zagovornici istih životnih načela kao on, naziva „parazitima“ i upozorava čitatelje da ih „protivnici žele poraziti“ (v. *Slika 13*)

Tekst objavljen: 18. kolovoz, 2017

¹⁵ <http://www.dnevno.hr/vijesti/svijet/vjera-i-nacija-su-posljednje-utociste-suvremenog-covjeka-1052498/>

Primjer 14¹⁶:

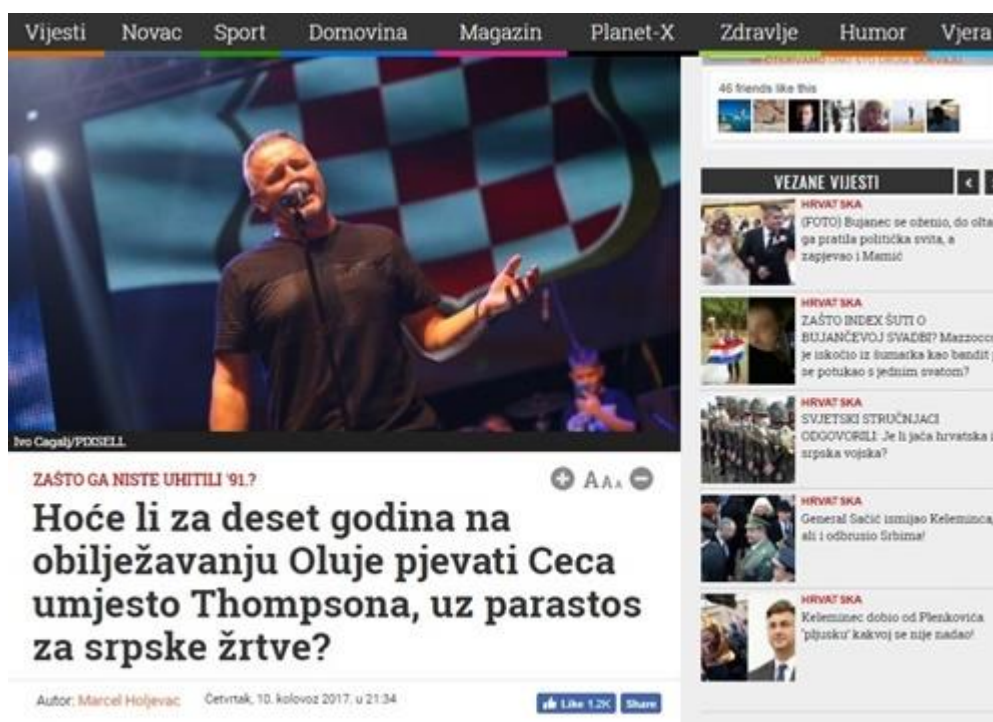
Slika 14: Švedski standard, ali srpska posla

Naslov „Švedski standard, ali srpska posla: 15 minuta nakon otvaranja IKEA-e Srbi otkrili način kako da je prevare za 99 dinara“, iskazuje netoleranciju i diskriminaciju prema Srbima indirektno ih nazivajući (cijelu naciju) – lopovima. Izraz „srpska posla“ u ovom kontekstu tumači ih kao lopove i kao da je to dio identiteta svakog Srbina. Od male vijesti, koja bi trebala biti informativnog sadržaja, Dnevno.hr još je jednom „stavio u isti koš“ i diskriminirao Srbe. (v. *Slika 14*)

Tekst objavljen: 11. kolovoz, 2017.

¹⁶ <http://www.dnevno.hr/vijesti/regija/svedski-standard-ali-srpska-posla-15-minuta-nakon-otvaranja-ikea-e-srbi-otkrili-nacin-kako-da-je-prevare-za-99-dinara-1050688/>

Primjer 15¹⁷:

Slika 15: Zašto ga niste uhitili '91.?

Autor u svom komentaru na portalu Dnevno.hr, pod naslovom „Hoće li za deset godina na obilježavanju Oluje pjevati Ceca umjesto Thompsona, uz parastos za srpske žrtve?“, piše o Thompsonovom koncertu nakon kojeg se traže jesu li posjetitelji koncerta upotrebljavali ustaški poklič „Za dom spremni!“. Navodi kako „Dakle pjesma, koja je u ratu smetala četnicima, hrabrila Hrvate, danas smeta... pa, samo četnicima. Samo se sada prozvaše „antifašistima“, po istoj logici po kojoj su 1944. od četnika isto tako preko noći postali antifašisti- partizani.“, nazivajući pritom antifašiste- četnicima.

Nadalje, autor opravdava, kao i u gore navedenom primjeru (v. Slika 8), ustaški poklik „Za dom spremni!“. „Danas je taj uzvik postao nešto nad čime se „antife“ zgražaju jer je to „govor mržnje“. To, jelte, nekog vrijeđa. Koga? Uvažene srpske političare poput Dačića? Šešelja? Vučića? Ako vas vrijeđa, nemojte ići na Thompsonov koncert. Jednostavno. I mene smeta kad se dva muškarca ljube javno, to mi je malo gadljivo, pa zato ne idem na pride.“, i

¹⁷ <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/hoce-li-za-deset-godina-na-obiljezavanju-oluje-pjevati-ceca-umjesto-thompsona-uz-parastos-za-srpske-zrtve-1050307/>

ne vidi ništa sporno u navedenom, već ga uspoređuje s ljubljnjem dva muškarca na javnom mjestu.

Osim toga, umanjuje i diskreditira vrijednost Srbije kao države : „ Sramota je da danas u Europi postoji država poput Srbije, država kojom vladaju vodonoše ratnih zločinaca iz devedesetih, pa i sami ti zločinci poput Šešelja sjede u parlamentu.“, pritom nazivajući sprsku vlast „vodonošama ratnih zločinaca“.

Također, diskriminira udruge mladih koje se zalažu za mir „Kod nas djeluju nekakve opskurne udruge poput nekakve inicijative mladih (valjda mladih četnika) koja traži da se mi ispričamo Srbima što su nas napali i pokušali nas istrijebiti s pola teritorija Hrvatske, i to se smatra normalnim.“, nazivajući iz „mladim četnicima“. (v. *Slika 15*)

Tekst objavljen: 10. kolovoz, 2017.

7. RASPRAVA

Nakon provedene kvalitativne analize sadržaja, dobivamo odgovor na istraživačka pitanja postavljena na početku istraživanja.

Da li (i ako da u kojoj mjeri) portal Dnevno.hr upotrebljava diskriminacijski govor i govor mržnje upućen manjinskim skupinama, konkretno Srbima i pripadnicima LGTB zajednice?

Kako je dokazano, Dnevno.hr upotrebljava diskriminacijski, netolerantni govor i govor mržnje upućen manjinskim skupinama. Od 1241 analiziranog članka u vremenskom razdoblju od mjesec dana, 15 tekstova se istaknulo po diskriminacijskom i netolerantnom govoru prema Srbima.

Kao što možemo vidjeti iz navedenih primjera, hipoteza da su Srbi kao nacionalna manjina na udaru diskriminacijskog i netolerantnog govora na portalu Dnevno.hr, ovim je dokazana kao točna. Srbi su najugroženija nacionalna manjina na portalu Dnevno.hr - kada je u pitanju diskriminacijski i netolerantni govor ili promicanje mržnje. Rubrika „Vijesti“ pokazala se kao ona koja širi najviše netolerancije i to pretežno u novinskom žanru komentara autora portala Dnevno.hr.

Druga početna hipoteza da Dnevno.hr u svojim tekstovima subliminalno podržava i potiče na diskriminaciju i netoleranciju prema seksualnim manjinama, opovrgnuta je budući da je u vremenskom periodu koji obuhvaća analiza (3. kolovoz – 3. rujan, 2017.), LGBT zajednica spomenuta samo u jednom tekstu i to u neutralnom kontekstu.

Muslimani i migranti kao preostale zastupljene skupine na portalu Dnevno.hr, nisu se pokazale kao ugrožene skupine protiv kojih je upotrebljen govor mržnje ili diskriminacijski govor.

Kada su u pitanju druge rubrike portala Dnevno.hr, rubrika „Domovina“, od 32 članka u vremenskom razdoblju 3.kolovoz – 3.rujan, 2017., 22 je objavila spominjajući u tekstima Srbe. Ovdje nije bio prisutan diskriminacijski ili netolerantni govor, ali jesu predstavljeni većinom u negativnom kontekstu kroz prizmu Domovinskog rata.

„Rasizam i potivanje na mržnju prema etničkim grupama (primarno, ali i ne isključivo prema nacionalnim manjinama) predstavlja vodeći sociološki problem u državama koje su nastale raspadom komunizma.“ (Vasiljević, 2016: 122)

Govor mržnje i diskriminacijski govor, potaknut je obično povijesnim ili političkim problemima, kako u društvu, tako i u medijima. U analizi je uočen diskriminacijski govor, a ne govor mržnje.

8. ZAKLJUČAK

Internet se danas smatra novim medijem za masovno komuniciranje 21.stoljeća, koji konstantno napreduje. Korisnici se sve češće preusmjeravaju na Internet jer će tamo prvo dobiti informaciju. Portali postaju sve jači i njihov utjecaj sve veći. U radu je razmotrena tenzija koja je prisutna između slobode govora i govora mržnje. Sloboda izražavanja i pravo na istu jedno je od temeljnih ljudskih prava, ali sloboda nije apsolutna. Sloboda govora podložna je brojnim ograničenjima i prestaje djelovati tamo gdje poruka povrjeđuje druga načela kao što su zaštita ljudskog dostojanstva i načelo diskriminacije.

Svaka država različito definira što govor mržnje uključuje i na koga može utjecati, te koji zakoni ju reguliraju. Hrvatski Ustav u članku 39. Navodi da je zabranjeno i kažnjivo, ne samo svako pozivanje na rat i uporaba nasilja, već i pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti. (Hrvatski Ustav, čl.39)

Portal Dnevno.hr, u svojih 7 godina postojanja, upravo je zbog upotrebe i širenja govora mržnje, Vijeće za elektroničke medije nekoliko puta izdalo opomenu. Kako bi dokazali hipotezu da je diskriminacijski i netolerantni govor na portalu Dnevno.hr vidljiv i prisutan, te usmjeren prema nacionalnim i seksualnim manjinama, provedena je kvalitativna analiza sadržaja uz pomoć kodne liste.

Dokazano je da Dnevno.hr upotrebljava diskriminacijski i netolerantni govor, te subliminalno podržava i potiče na diskriminaciju prema Srbima. Uz konstantne povijesne konotacije na Domovinski rat i nekadašnje političke situacije, Srbe nazivaju „četnicima“, ljevičare „parazitima“ i „crvenima“, a antifašiste „retardiranima“.

Seksualne manjine i LGBT zajednica spomenuti su samo u jednom neutralnom članku, čime je opovrgnuta hipoteza da portal Dnevno.hr upućuje diskriminacijski govor prema istima.

Muslimani se simpatiziraju zbog povijesne podloge s „ustašama“, a migranti se spominju većinom u negativnom kontekstu, koji ne prelazi u diskriminacijski ili netolerantni govor.

Diskriminatorni članak koji se objavi u određenom mediju može biti svojevrsno umanjivanje vrijednosti demokratske države koja brani temeljne vrijednosti i dostojanstvo pojedinca ili skupine, te zloupotrebavanje prava na slobodu izražavanja, stoga je sankcioniranje istog od velike važnosti za demokratsko društvo.

9.) LITERATURA

1. Brautović, Mato (2011) Online novinarstvo. Zagreb: Školska knjiga
2. Kazneni zakon
3. Kondor-Langer, Mirjana (2016.) Zaštita prava LGTB osoba: zakonodavstvo i policija. *Kriminologija i socijalna integracija* 23 (2): 282 – 305.
4. Kulenović, Enes (2016) Govor mržnje u Hrvatskoj, Zagreb: Političke analize
5. Lamza Posavec, Vesna (2013) Metode istraživanja: anketa i analiza sadržaja. Neobjavljena skripta
6. Livingstone, Sonia (2004.) „Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies“, London: Communication Review
7. Munivrana Vajda Maja; Šurina Marton Andrea (2016); Gdje prestaju granice slobode izražavanja, a gdje počinje govor mržnje?. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu* 23(2): 435-467.
8. Okvirna odluka o rasizmu i ksenofobiji
9. Peruško, Z. (2011) Uvod u medije. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
10. Pfaff-Rüdiger, Senta; Riesmeyer, Claudia; Kümpel, Anna (2012.) „Media Literacy and Developmental Tasks: A Case Study in Germany“, *Medijske studije* 3 (6): 42-56.
11. Silverblatt, Art (1995.) *Media Literacy: Keys to Interpreting Media Messages*, Westport, CT: Praeger Publications
12. Službeni rezultati državnog referenduma, 2013.
13. Srpsko Narodno Vijeće Bulletin, (2016) Govor mržnje i nasilje prema Srbima u 2015. Zagreb: Srpsko narodno vijeće i Vijeće srpske nacionalne manjine Grada Zagreba
14. Teršelić, Vesna (2015) Mediji i nacionalne manjine brošura. Zagreb: Centar za suočavanje s prošlošću
15. The Committee of Ministers of the Council of Europe on 30. 10. 1997.

16. Ustav Republike Hrvatske
17. Vilović, Gordana (2011) Govor mržnje. *Političke analize* 2(6): 68-70
18. Zakon o medijima
19. Zakon o elektroničkim medijima
20. Zgrabljic Rotar, Nada (2010.) Mediji – medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaji, u: Zgrabljic Rotar, Nada (ur.) *Medijska pismenost i civilno društvo*, Sarajevo: Media Centar
21. Žuran, Kaja; Ivanišin, Marko (2013.) Media Literacy in Times of Media Divides. *Medijske studije* 4 (8): 3-16.
22. Woods; (2014.) *The EU Charter of Fundamental Rights, A Commentary*, Oxford and Portland

INTERNETSKE STRANICE

1. www.dnevno.hr
2. www.gong.hr
3. www.hnd.hr

POPIS SLIKA

Slika 1: „Srpska svadba“ i „ustaše“ po narudžbi

Slika 2: Osmrtnica Josipu brozu Titu

Slika 3: Je li jača hrvatska ili srpska vojska?

Slika 4: „Ustaše“ i „balisti“ protiv Srboslavije

Slika 5: Fotografija Velimira Bujaneca s uličnom pločom

Slika 6: Plaču za Jugoslavijom, a sami su ju uništili

Slika 7: Zašto su muslimani radije išli u ustaše nego u partizane?

Slika 8: Za dom spremni!

Slika 9: Tito, petokraka, srp i čekić

Slika 10: Dok mladi krajišnici pale nacionalne parkove- imigranti siluju, a Plenković se kupa

Slika 11: Lijepa naša gori!

Slika 12: Dani srpske kulture

Slika 13: Vjera i nacija su posljednje utočište suvremenog čovjeka!

Slika 14: Švedski standard, ali srpska posla

Slika 15: Zašto ga niste uhitili '91.?

POPIS TABLICA

Tablica 1: Statistika tekstova u rubrici „Vijesti“

Tablica 2: Kodna lista ponavljajućih izraza

SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja je dokazati korištenje, promicanje i poticanje netolerantnog i diskriminacijskog govora na portalu Dnevno.hr. Nakon što su navedeni teorijski aspekti govora mržnje i diskriminacijskog govora, cilj je bio istražiti u kojem kontekstu i protiv koje manjinske skupine se upotrebljava. Kvalitativnom analizom sadržaja i kodnom listom dobio se dublji uvid u sadržaj, gdje je dokazana početna hipoteza da su Srbi kao nacionalna manjina na udaru diskriminacijskog i netolerantnog govora na portalu Dnevno.hr, te da u svojim tekstovima subliminalno podržavaju i potiču na mržnju i diskriminaciju. Prebrojavanjem tekstova, provjerom ključnih riječi i konteksta u kojem su određene nacionalne manjine spomenute, dokazano je da Dnevno.hr je vidljivi primjer iskazivanja netrpeljivosti i diskriminacije. Diskriminacijski i netolerantni govor ima za cilj uvrijediti, poniziti i diskreditirati određenu skupinu ljudi zato jer su drugačiji. Pravi način borbe protiv istog je sustavna prevencija, informiranje, osvješćivanje, edukacija, te promicanje kulture dijaloga, tolerancije i nediskriminacije, čemu doprinosi i ovaj rad.

Ključne riječi: govor mržnje, diskriminacijski govor, Srbi, nacionalne manjine, LGBT, seksualne manjine

SUMMARY

The main goal of this research is to prove the use, promotion and encouraging of intolerant and discriminatory speech on the Dnevno.hr news portal. After theoretical aspects of hate and discrimination speech have been mentioned, the aim was to explore in what context and which minority groups was it used against. The qualitative content analysis and code list gave a deeper insight into the content, where the main hypothesis has been proved that Serbs as a national minority are hit by discrimination and intolerance on the Dnevno.hr news portal. In addition, it has been proved that they send subliminal messages which encourage hate and discrimination. Using text count and by checking the keywords and the context in which certain national minorities are mentioned, it has been proved that Dnevno.hr is a clear example of showing intolerance and discrimination. Discriminatory and intolerant speech aims to offend, humiliate and discredit a certain group of people just because they are different. The real way to fight against it is to inform, raise awareness, educate, and promote the culture of dialogue, tolerance and non-discrimination, where this thesis contributes as well.

Keywords: Hate speech, discriminatory speech, Serbs, national minorities, LGBT, sexual minoriti